

ЖУВАН ХАЛКЪДИЗ,
ЖУВАН НАМУСДИЗ ХЪИЗ,
ВАФАЛУ ЖЕН...

СТИАЛ СУЛЕЙМАН

КУЪРЕДИН ХАБАРАР

1931-ЙИСАЛАЙ АКЪАТЗАВА
СУЛЕЙМАН-СТАЛЬСКИЙ РАЙОНДИН
ОБЩЕСТВЕННО-ПОЛИТИЧЕСКИЙ ГАЗЕТ

№10 (26377), Жумъя, 6-март, 2020-йис
Газет гъафтеда садра акъатзава.
Маса гуниин кьимет азадди я.

ТЕБРИК

За квез, гъурметлу райондин дишегълияр, Виридуьньядин дишегълийрин югъ тир 8-Мартдин сувар риклин сидкъидай мубаракзава.

Вири девирра инсандин умуьурда лап къени, лап экуь ерийрин лишан яз хъайи дишегълидиз къевелай, рикГивай гъурмет ийизвайди ва адалай рази тирди и юкъуз чна къетлендаказ къалурзава. Зун инанмиш тирвал, квез хас тир камаллувал, рикГин чимивал, жавабдарвал вини дережада гъисс авун хътин лап хъсан ерийри тележегдани обществада ислягъвал, сад-садан гъавурда акъун мягъкемаруниз, чи хайи район яшайишдин, экономикадин ва руьгъдин жигъетдай вилик финиз къуллугъда.

Зи патай квез, куь багърийриз мягъкем сагъламвал, хушбахтлувал хъана кванивилин рикГин сидкъидай тир келимаяр къабула.

«Сулейман-Стальский район» муниципальный райондин Кьил

Н. Абдулмуталибов

Райондин умуьур: мярекатар ва лишанлу вакъиаяр

ДР-дин МВД-дин руководство – Сулейман-Стальский района

Алатай гъафтеда Дагъустан Республикадин къенепатан кранин министрдин везифаар вахтуналди тамамарзавай полициядин генерал-майор Дмитрий Гутыря, МВД-дин полициядин подразделенийрин руководителарни галаз, Сулейман-Стальский райондиз мугъман хъана. Ам райондин пуд мертебадин административный дараматдин заседанийрин залда райондин активдихъ ва хуьрерин агъалийрихъ галаз гъуьруьмиш хъана. Гъуьруьш «Власть с населением» диологдин сергъятра аваз кыле фена. Ана Сулейман-Стальский райондин Кьил Нариман Абдулмуталибова, Россиядин МВД-дин Дагъустан Республикада авай штабдин начальник Марат Макатова, райондин прокурор Фархад Акимова, райондин суддин председатель Алирза Девлетханова, Следственный комитетдин районрин уртаг отделдин руководител Девлетхан Оружева, УФСБ-дин Дербент шегъерда авай 4-отделдин руководитель Мадрид Мегъамедова иштиракна.

Мярекат ачухуналди, Н. Ш. Абдулмуталибова къватI хъанвайбуьр атанвай мугъманрихъ галаз танишарна, СтIал Сулейманан чилел абур тебрикна.

Эхиримжи йисара районада секин гъалар арадал атана, - лагъана Нариман Абдулмуталибова. - Чи районгъалияр законриз муьтлугъ инсанар я. Район социально-экономический месляяр гъялуниин, аваданламишунин рекъе ава,

районда милли проект ар умуьурдиз кечирмишзава, инвестицияр желб авунин, налогар къатIунин рекъерайни еке къвалах тухузва. Ислягъвал, районда секинвал хуьн – им чи вилик акъвазнавай

везифа я. Закон чIуруниин вилик пад къун патални къвалах тухузва. Вилик кумай, гъял тавунвай месляарни чна къайдаар хуьдай органрихъ галаз санал гъялзава.

Гаф полициядин генерал-майор Дмитрий Гутырядиз гана.

– Къе чун Сулейман-Стальский райондиз атанва, чи фикир-хиял райондин агъалийрихъ галаз гъуьруьмиш хъун, райондин къенепатан кранин отделдин къвалахдидай куь фикирар чирун я, - лагъана генерал-майорди. – И гъуьруьш чна къве патазни менфат жедайвал тухун лазим я. Чун куь фикиррихъ, аваз хъайитIа, арзайрихъ яб акализ гъазур я. Гъуьруьшдал Россиядин МВД-дин

Сулейман-Стальский райондин отделди 2019-йисуз тухвай къвалахдидай аниин начальник полициядин подполковник Играм Османова доклад авуна. Гъуьруьшдал агъалийрин патай суа-

ларни хъана. ИкI, Курхуьрелай тир Замир Шайдаева генерал-майор Дмитрий Гутырядиз вичив ДПС-дин работникар эдеблу тушир къайдада эгечлуниин патахъай арза авуна. Министрдин везифаар вахтуналди тамамарзавай Дмитрий Гутыряди и дуьшуьш ахтармишун ДПС-дин жавабдар къуллугъгъилидал тапшурмишна, ада и месэла вичин гъузчивилик жедайди къейдна.

«сельсовет Ашагастальский» хуьруьн поселенидин администрациядин пешекар Энвер Мирзебекова районада ОМВД-дин типовой къайдадин цIийи дарамат эцигунин месэла къарагъарна. Ада лагъайвал, хуьруьн поселени-

дин администрацияди цIийи дарамат эцигун патал 1,4 гектар чилин участок чара авунва. Амма дарамат эцигунин къвалахар къулдухъ язава.

Генерал-майор Дмитрий Гутыряди къейд авурвал, районада къенепатан кранин отделдиз типовой къайдадин цIийи дарамат эцигун Россиядин МВД-дин гъузчивилик ква. Гъиле авай йисуз и проектдиз пул ахъаюн гъузлемшзава.

Гъуьруьшдин сергъятра аваз генерал-майор Дмитрий Гутыряди къуллугъдин везифаар намуслуздаказ кылиз акъудзавай полициядин работникрин дидебуьбаяр тир Шират Хановадив, Насият Катаевадив, Заноза Саидовадив ва Абдул Насрулаев ва Россиядин Дагъустан Республикада авай МВД-дин Чухсагъулдин чарар вахкана.

Райондин Кьил Нариман Абдулмуталибова райондиз атунай, активдихъ ва агъалийрихъ галаз гъуьруьмиш хъунай генерал-майор Дмитрий Гутырядиз чухсагъул лагъана.

Дмитрий Гутыряди ва Нариман Абдулмуталибова гъуьруьшда иштиракзавай дишегълийриз Виридуьньядин дишегълийрин сувар мубаракна, абурухъ бахтлувал, веледридай риклин динжвал хъана кIанзавайди лагъана.

Гъуьруьшдилай гъуьбуьниз Дмитрий Гутыряди РОВД-дин дараматда чпихъ хусеи дердияр, арза-ферзе авай агъалияр къабула.

Яшайишдин кIеви амукъяр (ТКО) къватI хъувунин, полигондал хутахунин цIийи къайда 2019-йисан 1-январдилай кардик акатнаватIани, федеральный закон районада тамамвилелди кылиз акъудиз алакънава лугъуз жедач. И месэладай райондин администрацияда, хуьрера региональный оператордин иштираквални аваз собранияр кыле тухвана, и месэла веревирдна.

Алатай гъафтеда муниципальный райондин Кьил Нариман Абдулмуталибован ва ДР-дин тебигатдин ресурурин ва экологиядин министрдин замести-

ТКО-дин месэла веревирдна

тель Заур Римиханован гъуьруьшдал мад сеферда районада ТКО къватI хъувунин месэладиз кишигна. Месэла веревирд авунин карда гъакIни Роспотребнадзордин Управленидин ДР-да авай территориальный отделдин руководитель Низами Адигузельова, ДР-дин Минприродин государстведин экологиядин рекъяй гъузчивалдай управленидин начальникдин заместитель Рамиз Велиева, Кьилепатан территориальный округда «Экологи-Ка» ООО региональный опе-

ратордин векил Шахвели Абдуллаева, Касумкентсервис» ООО-дин директор Гъалиб Фагагъова, райадминистрациядин къурулушрин руководителри ва жавабдар работникри, Къасумхуьруьн поселенидин администрациядин векилри иштиракна.

Районда яшайишдин кIеви амукъяр къватI хъувунин рекъяй арадал атанвай гъаларикай архитектурадин, эцигунрин ва ЖКХ-дин отделдин кылин пешекар Ирек Гъажимирзоева гегенши рахунар

авуна. Ада лагъайвал, 2019-йисан сифтедилай региональный операторди анжас са сеферда 100 кубометр зирзибил хутахна, гъуьбуьнлай и къвалах акъваз хъана. Тамамарай къвалахрай региональный оператор «Касумкентсервис» ООО-диз 6 726 695 манат буржлу я. Таутайвилер арадай акъудун лазим я.

Гъуьруьшдилай гъуьбуьниз адан иштиракчияр Къасумхуьруьн кылихъ яшайишдин кIеви амукъяр къватIдай площадка тукIлуьрун патал гъазурзавай майдандал фена.

Чин гъазурайди – Хазран Къасумов

Бахтунини гьуьрметдин къужахда

Инсаниятдин гуьзел пай тир дишегълийкай литературадин эсер къыян тавур я шайр, я писатель, музыка тесниф тавур композитор авач лагъайтла, бажаргъат зун ягъалмиш жеда. ИкI, Дагъустандин халкъдин шайр Арбен Къардаша «Дишегълийр» ширда къхъизва:

... Дишегълида тарих ава, вахт ава,
Дишегълида Диле, Паб, Свас, Вах ава.
Дишегълидай ваз ви девир аквада,
Виридалай багъа ивир гаькада...

Мегърибан, гъар са рекъай чешнелу дишегълийралди вичиз гъаьхлудаказ камалгълийринни шайррин макан лугъувай Сулейман-Стальский районни девлетлу я.

- Дишегълийрикай, абурун камалдувликай, обществоводиз абуркай авай менфятлувликай рахадлайла, зи риктел сифтени-сифте дяведилай вилкани йисара чи республикадиз, гъабуркай яз чи райондиз Урусатдай атай пешекарар къведа, - лугъува райондин Къил Нариман Абдумуталибова. - ГъикI лагъайтла, абурун члехи пай дишегълийр – институтарни техникумар аькалгъарнавай жегъил рушар тир. Абуру дагъвийр савадлу авуник еке пай кутуна. И кар фикирда къуна, райадминистрацияди теклиф гъуналди, чна 2017-йисан 12-июндиз Къасумхуьрел чини къадар-къисмет чи райондихъ галаз алакълу авур урус халкъдин векилар тир пешекаррин гьуьрметдай мемориальный комплекс ачухна. Абурукай яз завай еке гьуьрметдиди Вини Сталрин хуьре яшамин жезвай Жанна Александровна Аншуковади (Мегъамедовадин) твар къаз жеда.

Чун Жанна Александровнадин патав Вини Сталдал фена, адахъ галаз уьм уьрдикай, хизандикай, дяведин йисарикай ихтилатар авуна.

- Зун 1938-йисан 1-апрелдиз Ленинград шегъерда дидедиз хъана, - лугъува Ж. Аншуковади (Мегъамедовади). - Чи хизанда къве велед авай – зунни зи стха Александр. Стха залай къве йисан гъвечи я, алай вахтунда ам вичин хизани галаз Екатеринбург шегъерда яшамин жезва. Зи дах Александр Александрович 1942-йисуз фронтда телеф хъана. Диде Анна Сидоровнади фабрикада къвалахна, ам дяведилай гьуьгъуьн йисара начагъвилки къена.

- Жанна Александровна, Куьне Урусатда авай багърийрихъ галаз алакьа хуьзвани? – жузуна за.

- Гелбетда, зун Дагъустанда яшамин жезвай вири йисара за дидедихъ, стхадин хизандихъ галаз алакьа хвена, - лугъува яшлу дишегълиди. - Зи диде Вини Сталдал са шумудра атайди я. Эхиримжи сеферда ам зи патав вич регъметдиз фидалди са шумуд варз амаз 1967-йисуз атанай. Гила зунни, стхани яшлу хъанва, вилкани хътин сагъламвални амач, гъавилай физ-хунарни амач. Ятгани чун телефондай муькъвалмуькъвал рахазва, алакьа хуьзва.

Жанна Александровнади Ленинграддин гъалкъадин каш-мекъа, азият-зилет акунни къисмет хъана. Ленинграддин гъалкъадай аькуьна Ярославль шегъердиз тухвайла Жаннадин 4 йис тир. Аниз ам я диде, я стха галагиз тухванай.

Жанна Аншуковади Ярославль шегъерда 7-класс аькалтарна, ремесленый училищедик эчелна, ана токарь-наладчиквилни пешекарвал къачуна, заводда къвалахна.

1958-1960-йисара Ярославль шегъерда Вини Сталрин хуьрийр тир жегъил, зирек гада Буньямин Мегъамедова армиядин жегъейра къуллугъзавай. Къисмет я, ина Жанна ва Буньямин

чеб-чпихъ галаз таниш хъана. Абуру дустал саки 2 йисуз давам хъана. Армияда вичин буржи къилиз аькуьна аькалгъарай Б. Мегъамедов 1960-йисан зулхуьай Вини Сталдал хтана, гелбетда, вичин сифте муьгъуьббат хъайи

цукъ хътин урус руш Жаннани галаз. Са вацралай абур хуьре эл-адет тирвал лезги мехъер авуна: къве жегъилди чпин риклер, сирер ва муьгъуьббат сад авуна.

Яваш-яваш Жанна Александровнади вичиз лезги члани, адетарни, милли хуьрекар гъазуризни чирна. Ада яргъал йисара производствода гъакьисагъвилелди зегъмет члугуна, вичиз хуьруьвийрин арада гьуьрмет-кланвал къазанмишна. Яшар хъанвай мегърибан дишегълидиз къе хатурулу хуьруьвийри, гьуьрметлу къуни-къунишири, ферли 3 веледди, цукъвер хътин 6 хтуддини 4 птулди риклин шадвал, къубанвал гузва.

- Жанна Александровна, Куьн уьм уьрда са къадар рекъиз фена. Элкьвена феи уьмуьрдин рекъиз килиг хуьвуртла, Квевай адаз гъхътин кьимет гуз жеда? – хабар къуна за.

- За ваз рикел гъил эцигна лугъуда: зун уьмуьрда феи ва давамзавай рекъел ва жуван къисметдал гъаф рази я, за зун къе бахтлу инсан яз гъисабзава, - михъи лезги члалалди жаваб гана Ж. А. Аншуковади. - Гелбетда, сифтедай зун дагъустанвидиз гьуьлуьз физва лагъайла нарази хъайи ксарни тлмил тушир, дидедизни и кар са артух хъаначир. Уьмуьрдин члехи пай камаллу лезги халкъдин арада финал, республикадин безек чкайрикай сад тир Вини Сталдал, Стлал Сулейманан районда яшамин хъунал къе за дамахаза. Зи патав райондин Къил Нариман Абдумуталибов, жавабар амай работникарни, школьникар муькъвал-муькъвал къевеза, аз хуьруьн школада, районда тухузвай мярекатриз теклифзава, зи гьуьгуьл къачузва. И крари зак шадвални кутазава.

Жанна Александровнади «Жителю блокадного Ленинграда 900 дней 900 ночей», 1941-1945-йисарин Вагандин Чехи дяведа гъалибвилни юбилейрин медалар, «Житель блокадного Ленинграда» знакин багъа ядигарар яз къвале хуьзва.

Хуьре-къвале гьуьрмет авай инсан, жегъилрин несигъатчи, къвалин къул хуьзвай мегърибан дишегъли тир Жанна Александровна Аншуковадикай (Мегъамедовадикай) къхъенвай макъала заз Низами Генжевидин шараралди къубъгъиз къанзава: «Лугъун жуваз: къадир жечни къисметдин, Къужахдава вун бахтунин, гьуьрметдин».

Хазран Къасумов, РФ-дин журналистрин Союздин член.

Шикилда: Ж. Аншукова (Мегъамедова)

Зегъметда бахт жагъайди

Алкьвадирин хуьруьн твар къунмаздичи, чи фикирдиз сифте нубатда алимар тир Гьуьсейноврин тухумдин векилрин тварар къведа. Гъа са вахтунда, и хуьр намуслу зегъметчийрин, чешнелу хизарин макани я. Виридуьньядин дишегълийрин йикъан вилик квай йикъара завай зегъметдин ветеран Мислима Алияровадин твар еке гьуьрметдиди къаз жеда.

Яшар 90 йисалай алатнавай М. Алияровадиз зегъметдин лад фад аькуна. Гъеле 14 йисни тамам тахъанваз ада колхозда къвалахиз башламишна. Санлай къачурла, мегърибан и дишегълиди саки 50 йисуз производствода зегъмет члугуна. «Алкадарский» совхозда саки 300 гектарда багълар кутуник, анрай гъар йисуз емишрин бул бегъерар къвал хуьвуник М. Алияровади вичин лайхлу пай кутуна.

1990-йисара совхозда арендадин къайдада салан майвар (помидорар) битмишариз башламишна. М. Алияровади 5 йисан муддатда 1 гектардин участок арендада къачуна, ана помидорар гъасилна. И участкай чилин ва зегъметдин къадир авай дишегълиди гъар йисуз 50-60 тонн помидорар къвал хъийиз хъанай.

- Гъикъван лагъайтлани, абур инсанар къвалахдик квай, члугур зегъметди арадал гъайи бегъерди, нетижайри риклерик шадвал кутадай йисар тир, - лугъува М. Алияровади.

Яргъал йисарин намуслу зегъметдай

Мислима Алияровадиз Зегъметдин Баркалладин орден, «Намуслу зегъметдай», «Зегъметдин ветеран» медалар, пятилеткайрин зарбачивилин, соцсо-

ревнованида гъалиб хъайивилин знакар, 20-далай виниз Гьуьрметдин грамотаяр ганва, адакай 15 йисуз хуьруьн Советдин депутат хъана.

Вири уьмуьрда зегъмет уьмуьрдин игътияждай къур, вичи лугъузвайвал, гъа зегъметда бахт жагъай Мислима Алияровадиз хуьре-къвале, жемятдин арада еке гьуьрмет ава. Ам хуьруьн агъсакълрин Советдин член, жегъилрин несигъатчи ва меслятчини я.

Хазран Къасумов
Шикилда: М. Алиярова
Шикил ягъайди – Р. Набиев

Гуьзел суваррикай сад

Гъар са обществодиз ана дишегъли авай гъалдиз килигна кьимет гуьла лагъайвал, алай вахтунда чи уьлкведа дишегълийрин ихтиярар ва азавилер хуьн таъминарун жигъетдай абуроз гъихътин мумкинвилер ва гъакни са жерге къезилвилер ганватла, чи общество гъа дишегълидиз гъихътин кьимет гузватла чун вири шагъидар я. Амма вири вахтара икI тушир.

Дишегълийриз итимриз авай хътин ихтиярар авачир, абур гьукуматдин къвалахрал ва регъбервал гудай къуллугълар эцигъзава. И гъал арадай аькуьдун патал чпин истемешунар гъаз дишегълийр сифте яз 1908-йисуз мартдин вацра Нью-Йоркда демонстрациядиз эькелна. Абурун истемешунарин ван гъафбуруз атана. ИкI, 1910-йисуз Копенгагенда кьиле феи социалисткайрин 2-международный конференциядал гъар йисуз 8-Март дишегълийрин международный югъ яз къейд авуни

къарар къабулна. Россияда ам сифте яз 1913-йисуз Петербургда къейдна. Алай вахтунда дишегълийри итимрихъ галаз санал тарих арадиз гъизва, чи обществодин уьмуьрда санал иштиракзава.

Дишегълидин къилин везифа дидедал я. Уьмуьрдин бязи четинвилериз килиг тавуна дишегълийр чпин хизанар хуьз, аялар лайихлудаказ тербияламишиз алахъзава. И карда абуроз гьукуматдиз еке куьмек гузва. РФ-дин ва ДР-дин Гьукуматри гъар йисуз гъаф аялар авай, гъакни жегъил хизанриз куьмек гунихъ рекъе тунвай заварар къабуззава. Алай вахтунда гъаф аялар авай ва материалыйн жигъетдай тлмил таъмин тир вири хизанриз коммунальный къуллугърай гъар вацра тайинарвавай къадарда аваз пул гузва, и хизанра авай вири аялриз, къадар тлмил ятлани, гъар вацра аялдин 16 йис жедалди пособияр гузва. 2007-йисан 31-майдиз ДР-дин Президентди 71 нумрадик къаз аькуьдай «О дополнительных мерах социальной поддержки семей, имеющих детей» Указдин бинедлалаз 5 ва ададай гъаф, 10 ва ададай гъаф аялар хайи хизанриз ва гъакни са руфунал 2 ва 3 аял хайи хизанриз саналди тир пул гузва. Аял хъайилад санал гузвай аялрин пособиядин къадарни йисалай-йисуз артухарзава. Гъаф аялар авай дарвиле авай хизанрай ДР-дин Гьукуматдин 2012-йисан 8 августдин 265-нумрадин «Об установлении единовременной денежной выплаты на детей, поступающих в первый класс из малоимущих многодетных семей, проживающих в Республике Дагестан» постановленидин бинедлалаз сад лагъай классдиз физвай аялриз 2000 манат пул гузва. Имни жегъил хизанриз материалыйн жигъетдай еке куьмек я.

Диде! Гъикъван чимивал ва эькуьвал къвал хъанва анжах тек са и гафун! Гъикъван ам чаз играми ва багъа я! Вири дишегълийриз гатфарин чархачи 8-Мартдин гуьзел сувар муьбарак авунихъ галаз санал аз куьн, и грамибур, гъаьмиша миланибур, гурьчегбур, кланибур ва виклебур яз хъана къанзава. Къевхъ сагълам чанар, хизанра ислегъвал, бахт, берекат хуьрай, азизбур!

Магъмудова Ш. М., УСЗН-дин хизандин рекъай пешекар-эксперт.

Чехи Гъалибвиллин - 75 йис

Гафунин къуват къагъриманрин гъиле гужлу яракъ я

1941-йисуз Ватандин Чехи дые башламышайла, Дагъустандин маса халкъарин писателар ва шаирар хъиз, лезги жегъил литераторарни гуьгъуьлудакъ фронтдиз рекъе гъатнай. И жергедик Мемей Эфендиев (1903-1944), Балакъардаш Султанов (1912-1943), Агъалар Гъажиев (1907-1943), СтГал Мусаиб (1914-1943), Мутлагъир Раханов (1906-1942) ва масабур акагзава. Абуру гъам шаирвиллин хци гафуналди, гъам яракъдалди чапхунчи душмандихъ галаз, къеъгалри хъиз, дые тухвана, Ватандин рекъе чпин чанар эцигна.

Фронтдин далу пата амай шаирар ва писателар тир Хуьруьг Тагъира, Нуредин Шерифова, Шиназ Гезерчиди, Абдул Муталибова, Сейфеддин Шихалиева, Зияудин Эфендиева, Къияз Межидова, Альдер Билалова, Шагъ-Эмир Мурарова ва масабур галатун тийжиз дебнитяда къвалахна. Абурун ватанперевиллин гиссералди ва дерин метлебдалди тафаватлу эсерар «Социализмдин пайдах», «Цийи дуюьна», «Колхоздин пайдах» газетриз, школадин хрестоматийриз ва къилдин къватлариз акъатнай. ИкI, 1943-йисуз чалдай акъатай «Ватан патал» ктаб къетлендиз къейд авуниз лайихлу я. Ана Ватандин Чехи диедин вакъийриз бахшнавай халкъдин сивин яратмишунар, СтГал Сулейманан «Яру аскердиз», Хуьруьг Тагъирин «Ватан», «Бубадин тапшургуь», «Аслан хва, игит хуьхъ», «Лянет», СтГал Мусаибан «Гъамша гъалиб яру аскер», «Ватан хуьз гъазур я чун», Зияудин Эфендиеван «Гъахъ эхир винел акъалтда», «Фронтдин бригада», Альдер Билалован «Фронтвик стхадиз чар», Шихнесир Къафланован «Ватандин игитриз баркалла» ва маса авторрин шаирар ганва. Ктабдин сифте гафунна ам туькгуьрайи Зияудин Эфендиева къхъена: «Гъеле дегъ-заманайрилай иннихъ, инсан жуван яшайиш патал женгиниз яракъламыш жедайла, ада жуван азадвал патал чъуру къастунин къуватрин аксина женг чъугвадайла, ам тураривди, хъелеривди, тупаривди хъиз, манийривдин яракъламыш жедай. Художественный гафунин къуват халкъдин къагъриманрин, игитрин, сердерин гъиле лап гужлу яракъ яз хъайиди я».

Вире эсерриз ватанпересвал хас я. ИкI, СтГал Мусаиба «Ватан хуьз гъазур я чун» шаирда Советрин вире халкъар гаф-чал, ният сад яз пехви душман тергиз гъазур тирди малумарзава:

*Диде-Ватан патал дые
Авун къазва чна хиве,
Гъич са касдин кам чи чиле
Тутаз чун къуз-физ гъазур я
Къейд авун лазим я хъи,
СтГал Мусаибан къеъгалвал,
халкъдиз вафалувал диедин*

йисара иллаки хъсандиз малум хъана. Адан Чехи къве стха Мегъамедосуфни Мирзеюсуф дие башламышай сифте йикъара фронтдиз фенвай. Мусаибни диевдиз физ гъазур хъанвай, амма ам, бронь эцигна, фронтдин далу пата тунвай.

1942-йис. Чапхунчи душман атана Волга ващъу агакъзавай. Фашистриз Сталинград къуна, Москва Кавказдиквай ва Бакудин нефтНадиквай къакъудиз къанзавай. Ватандал ихътин бедбахтвилер атай члавуз игитдин рикI авай СтГал Мусаибавай секиндив далу пата акъвазиз хъаначир. Ам гуьгъуьлудакъ арза вугана фронтдиз фена. Ада Сталинграддин патарив къизгъин женгера иштиракна. Женгера къеъгалвилер къалурунил гъейри, Мусаиба вичин женчи эсерралди диева иштиракзавай Советрин инсанрин руьгъ хажжазавай, чапхунчи душмандивай Яру аскердин хура са члавузни акъвазиз тежедайди къейдзавай. Ада къхъизва:

*... СтГал Мусаиб гъазур я
вич,*

*Душман гатаз ийиз ам пуч,
Чи чиликай са чилиби гуч,
Гъалибвалли къаз я, аскер.*

СтГал Мусаиба вичин гаф хъена, къур къин къилиз акъудна. Ада вичин жегъил чан Ватандин хуьбахтвал патал гана.

Дие башламыш хъайила, Балакъардаш Султанован вилкини фронтдиз фидани, фидачни лугъудай суал акъваз начир. Ам дие башламышай сифте йикъара фронтдиз рекъе гъатнай. 1943-йисуз Б. Султанова душмандихъ галаз Ватан патал хъайи женгера вичин чан ганай. Шаир вич къеъгал игит хъиз къенатлани, адан эсерри чаз къени гъа девирдин шагъидри хъиз къуллугъзава. Адан «Къизил аскер», «Красноармеец», «Яру къушундиз» эсеррай акъвазайвал, шаир чи гъукумагдин къуватдихъ, Советрин инсанрин бахтлу жележгедихъ инанмиш я. «Яру къушунриз» шаирда Балакъардаш Султанова чун фашистрин Германиядал гъалиб жедайдахъ са шакувални ийизва. «Колхоздин пайдах» газетдиз акъатай «Къизил аскер» шаирда ада къхъизва:

*Яру пайдах вили цавуз
Хъажна на, къизил аскер.
Душманарин къилер агъуз
Ийида на, къизил аскер.*

Ватандин Чехи дие башламышайла Зияудин Эфендиеван вичин къелем хци авуна. Ада диедин йисара яратмишай очеркар, гъикаяяр, пьеса-яр, публицистикадин макъалар чи газетриз акъатзавай. 1944-йисуз абур «Дагълара» твар алаз къилдин къватлалда гъатнай. Писателдин сифте ктабдиз акъатай «Гъахъвал гъалиб жед», «Къуьзудан суьгъбет», «Медаль», «Гуьльгъстан» ва маса гъикаяяр, «Гъалибвиллихъ» пьеса Советрин халкъ чапхунчи немсерин фашистрал

гъалиб жедайдахъ инанмишвиллин метлебдалди тафаватлу я. Писателдин эсеррин герояр фронтдин далу пата югъ-йиф талгъана къвалахзавай, зегъметдал рикI алай халисан инсанар я. ИкI, «Гъахъвал гъалиб жед» гъикаяда Зияудин Эфендиева яшлу дагъви Къадиран образовалди Советрин инсанрин уьт къемвал, ватандиз вафалувал къалурзава. Къадира, вичин Чехи яшаризни килиг тавуна, галатун тийжиз къвалахзава, жемятдик руьгъ кутазва. Адан рикIел Къасума вич диевдиз фидайла лагъай гафар хъсандиз алама: «Къуьне фронтдин далу пата гъалибвал къачу, чна женгина къачуда».

1943-йисуз Зияудин Эфендиева яратмишай «Къуьзудан гаф» гъикаядай малум жезвайвал, яшлу дагъвир тир Керимани Сефикъулиди танкар акъудунин муралдиди, оборонадин фондуниз манат-манат эцигна къватлай пул язава, дишегълири фронтдиз чи храй гуьльгъарни элжкар ракъурзава.

Фашистрин Германиядихъ галаз киле феи женгера лезгийрикай са шумуд къеъгалди – Валентин Эмирова, Гъасрет Алиева, Эсед Салигъова, Араз Алиева, Мирзе Велиева – Советрин Союздин Игитвиллин тварар къачунай. Валентин Эмированин Асетр Алиеван баркалуу къеъгалвилликай, Ватан патал гъунарлувилликай Хуьруьг Тагъира «Дагъдин карл», «Гъавадин пагъливан», «Геройдиз твар мубарак» эсерар яратмишай.

Валентин Эмирован къеъгалвал хъиз, Гъасрет Алиеван гъунарлувални Хуьруьг Тагъира поэзиядин чалаат тебрикна. ИкI, «Геройдиз твар мубарак» эсерда шаир къагъриман хци диедин женгера къалурай игитвилерин анжах са дъшъушдиквай раханва. Днепр вацал киле феи диевайра Гъасрет Алиева, дугъриданни, халисан игитди хъиз, душмандал пулетметдай цай къурна ва женгинин юлдахрихъ галаз санал чпелай са шумуд сеферда артух тир фашистрин аскерихъ галаз женг тухвана. Гъа члавуз Гъасрет Алиеваз Советрин Союздин Игитвиллин тварар гана.

Хуьруьг Тагъира диедин йисарин яратмишунрин эхиримчи цикл гъалибвал активкуниз бахшнава. ИкI, ада «Къуд йис» поэмада къхъизва.

*Душмандиквай азад хъана
Лугъуз халкъар рахазва къе,
Берлидин къилел деге гъуз,
Яру пайдах къуьгъазва къе.*

Ватандин Чехи диедин йисара лезги шаирри ва писателри вире чпин къуват ва алакунар гъалибвиллин югъ муькъва авун патал Ватандин рекъе эцигнай. Вахтар къвез алатда, несилар дегъиш жед, амма диедин йисара яратмишай эсерри чи руьгъдин хазинадик кутур пай са члавузни къвахъдач.

Хазран Къасумов, РФ-дин журналистрин Союздин член.

Образованидин месълайриз килигна

И йикъара Сулейман-Стальский районда образованидин идарайрин руководителрин совещание киле фена, анал 2020-йисан ГИА-диз (государственная итоговая аттестация) гъазурвилер акунин ва школайрани аялрин бахчайра аялриз чими тъуьнар гун теш-

килунидин месълайриз килигна.

Совещанидин къвалахда Сулейман-Стальский райондин Къил Нариман Абдулмуталибова, образованидин учрежденийрин руководителри, райондин массовый информациядин такъатрин векилри иштиракна.

2020-йисуз райондин школайра 9 ва 11-классрин выпускникри нетижаяр къадай аттестациядиз акъвазай гъазурвилерикай райондин образованидин управленидин начальнидин заместитель Къачабег Аминова рахунар авуна. Ам алай йисуз ГИА-дик кутунвай дегъишвилерал, ППЭ-дин материально-технический гъалар хъсанарун чарасуз тирдал дегъеншидиз акъвазна.

Райондин школайра ва аялрин бахчайра чими тъуьнар гунидин месъладай «ИМЦ» МКУ-дин административно-хозяйственный отделдин начальник Руслан Алимризов рахана, ада эхиримжи вахтара умуми образованидин школайра 1-4-классрин аялриз ва аялрин бахчайра бицекриз чими тъуьнар гунидин къвалах хъсан хъанвайди къейдна, гъа са вахтунда ам и рекъай рехъ гузвай кимвилерални акъвазна.

Райондин образованидин управленидин начальни Гъуьсейин Шихбабаев Къасумхуьруел хайи члал хуьнин ва вилик тухунин жигъетдай 8-сеферда тухвай илимдин тежрибадин конференциядин къвалахдин нетижайрал акъвазна. Ада «ИМЦ» МКУ-дин, Цийи поселокдин, Къулан СтГалрин, Курхуьруьн 1-нумрадин, Агъа-СтГал Къазмайрин школайри, Агъа-СтГал Къазмайрин, Къасумхуьруьн 3-нумрадин, Вили СтГалрин аялрин бахчайри конференцияда активвилелди иштирак авурди къейдна.

Н. Ш. Абдулмуталибова лагъайвал, вахтун образованидив цийин къайдада эгъчун истемешзава, и кар образованидин идарайрин руководителри аннамишун ва хиве авай везифайриз жавабдарвал гъисс авуналди эгъчун лазим я.

Райондин Къили совещанидин иштиракчийрин фикир школайрин ва аялрин бахчайрин документация къайдадиз гъунал, гъакъли абуру ДР-дин Къилин «100 школа» милли проектда иштиракунални желбна.

Хазран Къасумов

Академик А. Сахарован гъуьрметдай

Къасумхуьруьн 1-нумрадин юкъван школада Советрин тварван авай физик-теоретик, СССР-дин илимрин Академиядин академик, Нобелевский премиядин лауреат Андрей Дмитриевич Сахарован умьурдин рекъиз, илимдин къвалахдиз талукъарна гъар жуьуредин мярекатар тухвана. Санлай школада Чехи классра Келзавайбурухъ галаз ва къилди-къилди классра тухвай мярекатрал муаллими ва школьникра академикрин умьурдин рекъикай, илимда ада къазанмишай Чехи агалкуьнирай метлебу рахунар авуна, адаз бахшна къхъанвай шаирар келна.

Тербиядин рекъай школадин директордин заместитель Айиштер Къасумовади лагъайвал, А. Д. Сахароваз бахшна тухвай мярекатра школьникри ва абурун диде-бубайри активвилелди иштиракна.

Басира Маллаева, муаллим.

Ишигълу гъетерикай сад

Гъуьрметлу «Куьредин хабарар» газетдин редакция! Чна куь газетдай чи школадин выпускник, алай вахтунда Эритреяда РФ-дин посол яз къвалахзавай Азим Алаудинович Ярагъмедоваз дипломатиядин виридалайни Чехи тир армиядин генералвиллин чин ганвайдакай макъала келна, ида чак еке шадвал, дамах кутуна.

Ватандиз хтайла, А. А. Ярагъмедов чи школадиз муьгман жезва, муаллимрихъ ва келзавайбурухъ галаз гуьруьшар тешкилзава.

Азим Алаудиновича 2019-2020-келунин йисуз школадин 10 ва 11-классра хъсан къиметар аваз келзавай аялриз 5 агъзур маьнатдин стипендия тайинарнава.

Чна Азим Алаудинович армиядин генералвиллин чин гун ва 60 йис тамам хъун мубаракзава чаз, адаз умьурда мягъем сагъламвал, жавабдар къвалахда агалкуьнар хъана къанзава.

Къасумхуьруьн 1-нумрадин юкъван школадин муаллимрин ва келзавайбурун коллектив.

В Дагестане выявлено 30 нелегалов

Банк России в 2019 году выявил на территории Республики Дагестан 30 организаций с признаками нелегальной деятельности на финансовом рынке. Большая часть из них (28) – это нелегальные кредиторы, выдававшие кредиты и займы без лицензии Банка России. Также были обнаружены 1 организация с признаками «финансовой пирамиды» и 1 организация, осуществляющая нелегальную деятельность на страховом рынке (посредничество при оформлении Е-ОСАГО).

«Рост количества выявленных нелегалов, объясняется тем, что в Банке России выстроен централизованный процесс противодействия мошенническим схемам на финансовом рынке. Сотрудники Отделения – Национального банка по Республике Дагестан проводят значительную работу по мониторингу различных предложений финансовых услуг в регионе. Чтобы не столкнуться с черными кредиторами, которые используют мошеннические схемы и незаконные методы взыскания задолженности, нужно обязательно проверять этого участника через сайт регулятора. Для нас важно, чтобы жители республики были бдительней. Это позволит на ранней стадии выявить мошенников, которые незаконно выдают займы или привлекают денежные средства населения», – отметил Владимир Черный, управляющий Отделением – Национального банка по Республике Дагестан Южного ГУ Банка России.

Стоит отметить, что в прошлом году Банком России по всей стране было выявлено 2600 организаций с признаками осуществления нелегальной деятельности на финансовом рынке, большая часть из которых (1845) – это нелегальные кредиторы.

Отделение НБ Республики Дагестан Южного главного управления Банка России

Дидедихь галаз ихтилат

И яшлу дишегьлидихь - Мафи дидедихь галаз зун са тѣмил вахтар вилдик дагьдин хуьруз командировкадиз фейла таниш хьана. Газетдин корреспондент атавна лагьай ван хьайила адаз и пагав кьуншидин аял ракурна ва завай вичин пагав атул тлабана. Завай «ваъ» лугуз хьанач. Кваллиз зун гьа аялди тухвана. Яхун, юкь какур хьанвай и кьузъу дишегьлидиз зун варцел гуьзлемишзавай. Ада, вичин назик гьил зав вугана, хвашкалди лагана ва кваллиз атул теклифна. Ингье чун гьаятдиз гьахьзава. Яшлу дишегьлидиз зун кланик квай кваллиз (гуьгуьнилай малум хьайивал, вичин кваллиз) тухвана. Винелай айвандикай аялрин хуьруьрнин, рахурин ванер кьезва. Амма чун фейи квалле лал кьевна. Чилик вьегьнай куьгьне рухунилвай ва са пипе эцигнавай куьгьне кроватдилай гьейри, квалле маса затѣни авач. Адетдин жузун-качузун авурдалай гуьгуьниз Мафи дидеди вичи заз кваллиз эверунин мурад-метлебдикай лугузва. Зун гьасятда гьавурда акьуна: и яшлу дишегьлидиз килигдай, адахь гелкьведай, рикл кудай кас авач. Ам ялгуз я. Нефес кьаз, бегьем рахаз, кьекьез-тежезвай Мафи диде патал, ада вичи лугузвайвал, чулава йикъар алуькнава. Ада вилерал накъвар алаз ийизвай ихтилатрихь за дикьетдивди яб акална. И яшлу дишегьлидихь кьве хва, ругуд хтул ава. Гадайривни ада (итим аялар гьевчизамаз регьметдиз фена) кѣлиз туна. Чехи гада Абузара Махачкьала шегьерда са карханадин директорвиле кьвалахзава, гьевчли гада хуре кьуллугьдик ква. Кьве гададин Мафи диде адетралди мехьерани авач. Амма кье Мафи диде тек я, адаз килигдай кас авач. Бес гадайр, сусар? Ша чна адахь вичихь яб акалин.

- Сифтедай вири хьсан тир, - вилерал накъвар алаз суьгьбетзава Мафи дидеди. - Зун гьевчѣи гададихь галаз яшамин жезвай. Адаз мехьерар авуна. Кьез-кьез да гегни жез башламинша. Мехьер авур са зур йисалай зи гадади квалер вичин кьвачихь яна, зун чара авуна. Гила гадани свас захь галаз раханни хьийизмач. И карни заз дерт тушир, абур чпин аялар, зи хтуларин зун авай кваллиз ракурзавач. Абуру зун рахайла гададинни сусаз хьел кьезва. Эхь, атгай мидьяр я чун. Кланик квай гьа и квалелай гьейри заз муькуь квалериз фидай ихтиарни авайди туш.

- Икѣл жедалди, текдиз квалле амуькьдалди ваз чѣхи гададин пагав хьфейга хьсан тушин? - хабар кьун тавуна акьвазиз хьанач завай.

- Вуна завай и кар хабар кьадайди заз чизвай, - лагана Мафи дидеди. - Чѣхи гададин патавни са йис хьайиди я зи. Адан свас келнавай «культурный» я. Са югь кьалаурайдди туш ада заз. Сусаз зун хьтин кьузъу кьари вичин квалле клан хьанач. Хуьруз ахлад лугуз ам захь галаз гьар юкьуз киклидай. Зун хуьруз хтуниз мажбуру хьана. Гьар юкьуз квалле кьал-макьал аваз кьиле фидач кьван.

- Бес гада? Ада сусаз мийир-жемир лаганаачни?

- Лагана, чан хва, лагана, - мад вилериз нагьв атана Мафи дидедин. - И кардин патахьай квалле гьамиша кьал-макьал акьатдай. Зун паталди квалле вучиз кьал жедла лагана, хтана зун хуьруз. Идалайни гьейри, гьевчѣи гада хьсан язни акадай. Гила адаз зун душман хьанва, гьадан свас себѣб яз. Адаз зун хьтин кьузъубур саймиш акьвазач. Бес я заз акур кьван крар. Гила заз кланзавайди са ажал я ...

Акьваза, экуь и дуьньяда Мафи дидедин рикл адан багьри гадайри, риклин мурад яз гьайи сусари чулаварнава. Мафи диде хьтинбур кье хтулрихь галаз кьугьвазва, абур амалрал, сивий акьатзавай гафарал шаддиз хуььрезва. Амма Мафи диде кур пашман я.

- Вучиз икьван ачух дуьнья заз дар хьана? - шехьиз-шехьиз лугузва яшлу дишегьлидиз. - Лугурай зак вуч тахсир кватла, кьузъу хьун - им яни зак квай тахсир?

Язух диде. Сягиниллай гьаф хьана зун и квалле аваз. Акьваз тийиз шехьзава Мафи диде. Амма винеллай квалле гадани свас чпин аялрихь галаз рахаз-хуььрезва. Вучиз абурухь регьим авач? Вучиз абур дидедиз ихьтин инад ийизва? Суалар, суалар... Жаваб авачир суалар. Ингье, са йис жезва гадани диде чара хьана. Хуьтлун варцара мекь кьулава ацукьна гьикьван йикъарни йифер акьудда и язух дишегьлидиз?

- Белки меслят хьийжедай са рехь аватга? - хабар кьуна за яшлу дишегьлидизвай.

- Меслят хуььун анихь амуькрай, зун абуроз гьа и квалейни акьудиз кланзава, - лугузва Мафи дидеди. -Кьайгьу туш, белки зи кьилел чпи гьайибур веледри чпин кьилелни гьин.

... Са шумуд варз алатнава зун и яшлу дишегьлидин патавай хтана. Амма зи риклелай и яхун, назик дишегьли ва ада вилерал накъвар алаз авур ихтилатар алазавач. Гададинни сусан риклериз регьим яна, белки абур меслят хьанватла, санал ахцукьнаватла?...

Хазран Кьасумов

Хатасузвал – сифте чкадал

Алатай гьафтеда хьайи совещанидал республикадин Кьил Владимир Васильева агьалири тѣбин газ ишлемишунин реке хатасузвилни истемешунар кьилди акьудун таъминаруни месэладай фикир желбнай.

Статистикадин делири ачухарзавайвал, республикада тѣбин газ хатасуздаказ ишлемишунин жигьетдай авай гьалар разивал ийиз жедайбур туш. Анжах алай йисан январь-февраль варцара 18 дуьшуйш арадал атанва, абурун нетижада 40 касдиз зарар ганва.

Газдалди таъминардай хел виниз тир хаталувал авайди я. Эгер гьаф квартирайри-кай ибарат квалле яшамин жезвай са касди газдин тадаракар, мумкин тир нукьсанрин вилдик пад кьун патал вахт-вахтунда ахтармиш тавуртла, арадал атай бедбахтвилни нетижада вири квалериз зарар жедла. Газди вичив кьайдасузвилелди эгечлун багьтишламшдач. И жигьетдай инсанар кьинин асул себѣбик акьатзава: гум фидай турбаяр ва я маса тадаракар кьайдада авачирвилей квалт жезвай угардин газдалди зегьерламиш хьун ва яшайишдин квалера газдинни гьвадин кьаришма хьиткьинун.

Газдин сетар ва тадаракар хатасуз кьайдада хьунин асул шарт абуроз махсус (и рекьай пешекарар тир) карханади вахт-вахтунда техникский рекьай кьуллугь авун я. Гьаниз килигна, квалера авай газдин тадаракар газовикрив ахтармишиз тун важиблу я.

Кьетѣн хаталувал, кьейдзавайвал, газдин колонкайри арадал гьизва, гьикл лагьайтла, абур пешекарар тушир кьари эцигнавай тахуьшар тѣмил туш. Са ни ятани и кар вичи ийизва, масада лагьайтла, кьуншидиз теклифзава. Гьа са вахтунда им эсмилагь дуьз рехь туш.

РФ-дин Гьукьуматди 2013-йисан 14-майдиз кьабудай кьарардин бинедаллаз (№410), муьштеридиз кваллин ва я квартирадин кьене авай газдин тадаракариз техникский рекьай кьуллугь авуниз (ТО ВДГО ва ВКГО) талуьк яз кутлуннавай икьарар хьун чара суз я. Чир хьана кланда хьи, ихьтин икьардин тахуьшар тѣмил туш. Са ни ятани и кар вичи ийизва, масада лагьайтла, кьуншидиз теклифзава. Гьа са вахтунда им эсмилагь дуьз рехь туш.

«Газовикривай, газдин тадаракариз техникский рекьай кьуллугь авунин бинедла вуч ава лугуз мукьвал-мукьвал хабар кьада. Гьелбетда, и суал гьахьлуди я, гьикл лагьайтла, йис патал кутлуннавай икьарардихь чна пул гьузва», - лугузва идардин векилди.

Ада гьавурда турвал, ихьтин икьардин бинедаллаз, слесариди, куь кваллиз атайла, сифтени-сифте газдин прибордин пагав азаддаказ физ жезватла, газдин турба приборрихь жуфтлудиз галкьурнаватла, тадаракар авай гьал ахтармишана кланда. Идалайни гьейри, гьаф квартирайрин ва кьилдин ксарин квалерин кьешепатан ва кьешепатан конструкцияри тухванвай чкайрал футлярар алатла, абур кьайдада аватла, турбаяр галкьурнавай чкайр гьи гьалда аватла килигда. Газ кувалди тадаракарди вири режимра кьвалахзавай жуьре ахтармишда, пичерин горелкайр квалт жезвай чиркерикай миьхьда, кранар алууда ва абуроз ягь яда. Газдалди таъминаруни кьвалахда дегьивилер хьайила, ам аватоматламиншанвай кьайдада акьвазарунин тадаракар гьи гьалда аватла килигда, дуьзакьдакь тьугьлур хьийида. Гум фидай ва гьава миьхи ийидай системада гьвади чуьгвадай кьуват аватла, гурмагьдихь турбаяр галкьурнавай жуьре ахтармишда, абонентдиз ишайишда газ хатасуздаказ ишлемишунин кьайдадар чирда.

«Кьиле тухванвай ТО ВДГО-дилай кьуллукь муьштериди, эгер и кваллахар, дугьриданни, тамамарнаватла, вакунин-кьабудунин актуал кьул чуьгун лазим я. Гьа икѣл инсандивай, квал чими ийидай кьазан ва я газдин пич себѣб яз, чуру гьалар арадал текьведайдак умуд кутуна, архайинвал ийиз жедла. Инал кьейд ийин, винидихь лаганавай кваллахар тамамарунин кьиметар гьар жуьрединбур ятани, секуьбу туш. Мисал яз, кьул конфоркадикай ибарат газдин пичиниз техникский рекьай йиса кьуллугь авунин кьимет - 330 манат, газдин счѣтчикдин - 127 манат я. Гьа са вахтунда и кваллахри куь сагьламвал ва эменнидин саламатвал заминламшизава», - гьавурда тьваза РГ газмезамедова.

Кьейд ийин, алай вахтунда РФ-дин Кьил В.Васильеван ташпуругьдалди республикадин агьалийрин квалера авай газдин тадаракар ахтармишунин кьвалах башламиншана. И кардал МЧС-дин Госжилинспекциядин, газдин ва пожарный кьуллугьрин векилар машгьул я. Гьаниз килигна, газдин идардин векири республикадин агьалийриз ТО-дин икьарар кутлунунин месэладив жезмай кьван жавабдарвилелди эгечлуниз эвер гьува.

Рикѣл хуьн важиблу я

Зулунни хуьтлун вахтунда газдин приборри иллаки гужлудаказ кьвалахзава. Гьаниз килигна, газдин идардин кьуллугьчйири агьалийривай агадихь галай меслятир фикир гун тлабазва:

- кьайдада авачир газдин приборар ишлемишун кьадагьа я;

- газдин пичер эцигнавай чкайриз датлана миьхи гьава кьведайвал авуна кланда (проектиривай);

- газ кайила, жезвай продукт гурмагьдиз физвай приборар ишлемишдайла, ана (гурмагьда) гьвади чуьгвадай кьуват аватла ахтармишана кланда. Эгер аватга, пич ишлемишун кьадагьа я. Вучиз лагьайтла, зегьерламишдай шейбур гьалат гьатун мумкин я;

- газдин пичер авай квалер кьун ва ял ягьун патал ишлемишмир;

- кьвалахзавай газдин пичер фикир тагана тамир, абур квал чими авун патал ишлемишмир;

- газдин пичерив аялар агудмир;

- приборар пешекарин куьмек галачиз ремонт ийимир;

- пешекарин куьмек галачиз квалера газдин системаяр тайнармир, турбаяр санай ма-санит акьудмир;

- гурмагьар ва гьава миьхьдай тадаракар, гьаклин галкьурдай патрубкайар, гурмагьрин кьилер авай гьал вахт-вахтунда ахтармишана ва ВДГО-дин ТО тамамарзавай организациядив абур ахтармишуниз талуьк актар агакьара;

- кьетѣн фикир шиберар (завьижка) авай пичериз це. И алат дуьзакьказ ишлемиш тавуни гьаф вахтара бедбахтвилни дуьшуйшрал гьизва.

Рикѣл хуьк: эгер квалле газдин ни аватла, тади гьалда аварийный кьуллугьдиз эверна кланда. Абурув хабар стационардин телефондин - 04, мобильный телефондин 104 нумрадиз, я тахьайтла кьутармишунин кьуллугьдин сад тир нумрадиз – 112 - зенг авуналди агакариз жедла.

ООО «Газпромгазораспределение Дагестан»

Своевременно заключайте договоры на техническое обслуживание внутридомового газового оборудования

Не забывайте своевременно заключать договоры на техническое обслуживание

Согласно Постановлению Правительства Республики Дагестан от 21.07.2018 № 546 ОСП (Правила пользования газом в помещениях) обслуживание газового оборудования должно осуществляться регулярно

РЕШЕНИЕ №68-5 от 04.02.2020г.

Об утверждении отчета по исполнению бюджета АСП «сельсовет «Ашага-Стальский» за 4 квартал 2019 года.

Руководствуясь ст. 264.2 Бюджетного кодекса РФ Собрание депутатов администрации сельского поселения «сельсовет «Ашага-Стальский» РЕШИЛО:

1. Утвердить отчет об исполнении бюджета по доходам и расходам бюджета сельского поселения «сельсовет «Ашага-Стальский» за 4 квартал 2019 года (приложения №1 и №2).

2. Отчет об исполнении бюджета сельского поселения «сельсовет «Ашага-Стальский» за 4 квартал 2019 года, согласно приложениям №1 и №2 опубликовать в районной газете «Кюринские известия».

3. Контроль исполнения настоящего постановления возложить на секретаря администрации сельского поселения «сельсовет «Ашага-Стальский» Ахмедова Малика Хирововича.

Глава СП

Н. А. Абдурахманов

Администрация сельского поселения "сельсовет Ашага-Стальский"
Отчет об исполнении доходов и расходов за 2019 год. Остаток на начало 2019 года 9084,88 руб.

Бюджет администрации с/п "сельсовет" Ашага-Стальский за 2019 года - 8283737,41 руб. из них:

1 ДОХОДЫ:
Налог на доходы физических лиц - 135974,13 руб.

Единый сельскохозяйственный налог - 8715,15 руб.

Земельный налог - 1261487,32 руб.

Налог на имущ. физ. лиц - 808879,42 руб.

Неналоговые доходы - 588051,39 руб.

Всего соб. доходы - 2803107,41 руб.

Дотация - 4086430 руб.

Субвенция ВУС - 214000 руб.

КДЦ - 1180200 руб.

Итого доходов - 8283737,41 руб.

РАСХОДЫ:

Статья 211 - 3507195 руб. - зарплата

Статья 212 - 8400 руб. - прочие выплаты

Статья 213 - 473945 руб. - начисление на оплату труда

Статья 221 - 21120 руб. - за услуги связи

Статья 223 - 523197 руб. за электроэнергию

Статья 412 - 233440 руб. межевание
Статья 226 - 169130 руб. прочие работы и услуги

Статья 290 - 124000 руб. прочие расходы

Статья 851 - 105672 руб. - налоги

Статья 310 - 137950 руб. - на приобретение основных средств

Статья 340 - 433807 руб. - увеличенные стоимости материальных запасов

Статья 414 - 40000 руб. - ген. планирование.

Статья 225 - 1128204 руб. - услуги по содержанию имущества

Статья 611 - 1189567 руб. - на содержание "КДЦ" Ашага-Стальский.

Итого расходов - 8095627 руб.

Остаток на 01.01.2020 год - 197195,29 руб.

Муниципальные служащие администрации "сельсовет "Ашага-Стальский" Количество штатных единиц - 3

Зарплата - 908299 руб.

Глава АСП «сельсовет Ашага-Стальский» Абдурахманов Н. А.

Решение №39-IV

Собрания депутатов сельского поселения «сельсовет «Алкадарский» IV-созыва

В соответствии с Федеральным законом №131 - ФЗ «Об общих принципах организации местного самоуправления в Российской Федерации», решением Собрания депутатов сельского поселения «О бюджете муниципального образования сельского поселения «сельсовет Алкадарский» на 2020 год и на плановый период 2021 и 2022 годов» № IV от 30.12.2019 года сельское Собрание решает:

1. Внести уточненные показатели бюджета на 2020 год.

2. Включить в бюджет сельского поселения собственных средств, остаток на 01.01.2020г. в сумме 89477,91рублей.

3. Статья 1. Утвердить бюджет муниципального образования сельского поселения «сельсовет «Алкадарский» на 2020 год по доходам и расходам в сумме, цифры «4899816» рублей заменить цифрами «4989293,91» рублей согласно приложению №1 к настоящему Решению.

4. Приложение №1 «Объем поступления доходов по основным источникам» к Решению Собрания депутатов № IV от 30.12.2019г., внести изменения и изложить в редакции приложения №1 к настоящему решению.

5. Внести изменения в смете расходов на 2020 год, согласно приложению №2.

Председатель сельского Собрания А. Г. Гусейнов

Объем поступления доходов по основным источникам

№	Наименование показателя	Код дохода	Всего в руб.
1	Налог на доходы физических лиц	00110102000010000110	39840
2	Налог на имущество физических лиц	00110601030100000110	185000
3	Земельный налог	00110606013100000110	222000
4	Единый сельскохозяйственный налог		1000
5	Неналоговые доходы		70000
6	Собственные доходы	00110000000000000000	517840
7	Дотация из районного фонда финансовой поддержки из них:	00120203024050000000	4255976
	Средства, передаваемые в бюджет муниципального района на исполнение полномочий в сфере культуры	00120203003100000151	1076455
8	Субвенция на осуществление полномочий по первичному воинскому учету	00120203015100000151	86000
9	Средства, передаваемые бюджетам сельских поселений, осуществления переданных отдельных полномочий в сфере жилищно-коммунального хозяйства		40000
10	Остатки на начало года		89477,91
11	Доходы всего	00187000000000000000	4989293,91

Администрации муниципальных образований и городских округов Республики Дагестан

Агентство по предпринимательству и инвестициям Республики Дагестан сообщает, что в соответствии с постановлением Правительства Российской Федерации от 5 июля 2019 г. № 860 «Об утверждении Правил маркировки обувных товаров средствами идентификации и особенностях внедрения государственной системы мониторинга за оборотом товаров, подлежащих обязательной маркировке средствами идентификации, в отношении обувных товаров» (далее - постановление, Правила, информационная система маркировки) обязательная маркировка обувных товаров введена с 1 июля 2019 г.

В Правилах закреплено, что с 1 марта 2020 г. не допускается ввод в оборот, оборот и вывод из оборота на территории Российской Федерации обувных товаров без нанесения на них средств идентификации и передачи в информационную систему маркировки сведений о маркировке товаров.

Данный срок был установлен по предложениям участников оборота, поступившим в ходе эксперимента по маркировке обувных товаров.

Вместе с тем, в Минпромторг России поступают обращения отдельных участников оборота обувных товаров о неготовности осуществлять передачу сведений в информационную систему маркировки об обороте маркированных обувных товаров.

В связи с этим в настоящее время поставщики программного обеспечения, необходимого участникам оборота для передачи сведений в информационную систему маркировки, обеспечивают его доработку.

Учитывая изложенное, Минпромторгом России в целях комфортного перехода участников оборота обувных товаров к обязательной маркировке разработан проект постановления Правительства Российской Федерации о внесении изменений в постановление, предусматривающий, в том числе:

- перенос срока обязательной передачи сведений участниками оборота обувных товаров в информационную систему маркировки о вводе в оборот и обороте маркированных обувных товаров на 1 июня 2020 г.;

- перенос даты окончания маркировки нереализованных обувных товаров на 1 августа 2020 г.;

- перенос даты окончания маркировки обувных товаров, ввезенных на территорию Российской Федерации после 1 марта 2020 г., но приобретенных до 1 марта 2020 г., на 1 июля 2020 г.

При этом, с 1 марта 2020 г. участники оборота обязаны получать и наносить коды маркировки на обувные товары и осуществлять вывод из оборота маркированных обувных товаров.

Также с 1 марта 2020 г. запрещается оборот немаркированных обувных товаров.

Указанный проект постановления в целях проведения публичного обсуждения и антикоррупционной экспертизы, а также получения замечаний и предложений размещен на официальном сайте regulation.gov.ru в информационно-телекоммуникационной сети «Интернет» с 10 февраля по 21 февраля 2020 г. и направлен на согласование в заинтересованные федеральные органы исполнительной власти.

Кроме того, согласно действующим Правилам в целях обеспечения полной готовности к обязательной маркировке обувных товаров средствами идентификации участникам оборота необходимо:

- до 1 марта 2020 г. зарегистрироваться в информационной системе маркировки;

- осуществить маркировку остатков обувных товаров, введенных в оборот и не реализованных до 1 марта 2020 г.;

- для целей своевременного оформления универсальных передаточных документов (УПД) в электронной форме, заверенных усиленной квалифицированной электронной подписью (УКЭП) продавца и покупателя, в рамках оптовой торговли рекомендуется заранее отработать вопросы взаимодействия с поставщиками (дистрибуторами) и операторами электронного документооборота в части формирования и подписания УПД, в том числе с использованием бесплатного функционала ЭДО lite;

- применять в соответствии с Правилами при продаже обувных товаров оборудование (сканеры, контрольно-кассовую технику с соответствующим программным обеспечением), которое позволяет считывать код маркировки (двумерный штриховой код) и формировать кассовый чек в формате, утвержденном постановлением Правительства Российской Федерации от 21 февраля 2019 г. № 174 «Об установлении дополнительного обязательного реквизита кассового чека и бланка строгой отчетности»;

- при наличии договора с оператором фискальных данных поручить ему передачу в информационную систему мониторинга сведений о выводе из оборота маркированных обувных товаров с применением контрольно-кассовой техники в соответствии с Правилами.

Более подробная информация располагается в информационно-телекоммуникационной сети «Интернет» на официальном сайте Минпромторга <http://minpromtorg.gov.ru/> России, а также на официальном сайте информационной системы в открытом доступе маркировки по адресу: <https://честныйзнак.рф>.

Телефон службы поддержки: 8 800 222-15-23.
В связи с этим, просим в кратчайшие сроки довести указанную информацию до участников оборота обувных товаров вашего муниципального образования.

Врио руководителя Г. Гасанов

ДР-дин Гьукуматдин грамота гана

Мукьвара ДР-дин жегьилрин кравай министрстведин профилактикадин программийрин ва проектрин отделдин начальник Фарман Меликоваз ДР-дин Гьукуматдин Гьуьрметдин грамота гана.

Ф. Меликов 1992-ййсан 9-апрелдиз Кьасумхуьрел дидедиз хьана. Ада хьсан кьиметар аваз Кьасумхуьруьрэн 1-нумрадин юкьван школа ва Дагьустандин государственнйй политехнический университет акалгтарна.

2019-ййсан 8-февралдилай Фарман Меликова ДР-дин жегьилрин кравай Министрствода программийрин ва проектрин отделдин начальниквиле кьвалахзава.

Чи дидеяр алхишзава шиирра

Сажидин

Дишегълийрин сувар мубарак

Къе дуьньяни кваз къарагъна къачел, Къейд ийизва чи дидейрин сувар. Сад Аллагъни кваз гъейран тир вичел, Тебрикдин нубат атанва къе чал. Гатфар цуькверив ацанвай рувар, Дишегълийрин шад сувар мубарак!

Тербия гунин хизанрин къилер, Эркекрин дамах, хизанрин дах; Чпел чан алай къызилдин гуьллер, Къени ийизвай виридан къвалер, Дузмиш ийизвай чи гъар са къвалах Чун цава къунвай лувар мубарак!

Югъ-ийф талгъана ийиз куьн тариф, Сад Аллагъдиз за ийизва ялвар. Куьн паталди чаз чанар туш гъайиф. Камаллувилдиз гъар сад са ариф, Дишегълийрин шад сувар мубарак! Куьн къилел ислягъ цавар мубарак!

Стал Мислимат ЧАН ДИДЕ

Сифтедайни зи вилериз акурди Вун я, диде, ширин диде, чан диде. Четин чавуз зи къайгъуяр Чугурди, Хъайид вун я зи гъарайдин ван, диде.

Гъиле гъатай ширин загъ на аз гудай, Гъакъ ятлани, диде, за ваз наз гудай. Аялвилдин четинрай зун акъудай, Зи мегърибан, азиз диде, чан диде.

Агъ Чугвадай, са къуз на зун такурла, Рикъ шедай зв, зун пашман яз акурла. Гъейри сада са къайи гаф лугъурла, Эцигдай на зун патал ви чан, диде.

Рикъин миъни хилярихъ ви сад я зун, Къубд галачир зулни гатфар, гад я вун. Зи уьмуьрдин ракъсинин са пад я вун, Зи чими рикъ, ватан вун я, диде чан.

Ви зегъметар фидач, диде, рикъелай, Къуш ракъурдач садран за ви къилелай. Ви бурж вахъуз алакын къве гъилелай, На гъалалвал тагайтла зев, чан диде.

Агъ, и дишегълияр...

Дуьньядин винел яшамаш жезвай гъи халкъар къачуьтлани, абурухъ дишегълийрикой къхенвай гъаф къадар мисаларни ава. Агъадихъ аз абурукай са шумуд чи газет къелзавайбурун фикридиз гъиз къанзава:

Анжах дишегълидайви вични, вичин итимни бахтлу ийиз жеда.

Дишегълидайви ви шумуд ийс я лагъана хабар къамир, жаваб жагъидач.

Дишегъли вичин дуст рушарин нукъсанрикой ашкъидивди рахада, лайихлуви-лерикай рахадач.

Дишегълийрихъ галаз гъуьжет авун гъакъан кар я, ада вичин тахсир садрани хиве къадач.

Гъам гуьрчегни, гъам акъаллуни тир дишегъли къериз-цъаруз гъалтда.

Итим гъикъван къуватлуди хъайитлани, ам дишегълидин гъиле нини я.

Гуьрчегвили дишегълидин вири нукъсанар къевирда.

Дишегълидин хъуьруьни итимдин чина авай шуьткъверар акъудда.

Са дишегъли алцуьрардалди, дишегълидиз виш итим алцуьрарун регъят я.

Мешреб алай дишегълидин гъунар чиниз ганва, мешребсуздан - мециз.

Итимар къал тахъун дишегълидин агалкъун я, абурун арада къал тун - адан гуьнар.

Дишегълиди итимдикай гъакимни ийида, итимдикай - етимни.

Гуьрчегди туштлани, вун гуьрчегди я лагъайла, дишегълидин рикъ цуьккъевиди элкъведа.

Гъар са дишегълидин бахтлувал, сифте нубатда, веледар бахтлу хъуникай ибарат я.

Гъазурайди – Лена Саидова

Абидин Камиллов

ДИДЕДИЗ

Азиз диде, ви зегъметар, жафаяр Гъиссда чна чакъ веледар хъайила Гъарма санихъ фена рушар, рухъвар, Вахт тахъанмаз чларари цуьк гъайила.

Припев:

Дишегълидин бахт-дидедал-велед я. Ам хуьн патал гъазур жеда чанни гуз. «Диде» лугъур гаф дуьньядин абур я, Куьккъеванвай са рагъ я ам даим куз.

Гъар гъина чун хъайитлани яргъара, Ви тгъарцелди, маякдал хъиз, хуьккъеда. Ви лайлайдин ван ама зи япара, Гъар са чавуз ви муьгъуьббат екеда.

«Диде», «Ватан» - мана сад я гафарин, А битаввал са куьнвайни чур жедач. «Диде-ватан» гафун метлеб квадрайдаз Халкъдин нуьсрет, хайи чилел сур жедач.

Хазран Къасумов

ЧИ ДИДЕЯР

Ацукънава аялар, Дидейрикой гъуьжетиз. Гъарда вичин дидедин, Къвалахдикай тарифиз.

-Духтур язва зи диде, Начагъбур сагъ хъийизвай. Хуьруьнвийри вирида, Еке гъуьрмет ийизвай.

- Муаллим яз зи диде, Къад йисалай виниз я. Лугъун за къез рикъивай, Адан пеше хъсан я.

- Зи диде я доярка, Калер(икай) нек ашазвай. Гъар са калив, туьмериз, Ширин мецив рахазвай.

Шаир:

- Гъевечи дустар, пешеяр, Авайди туш пис-хъсан, Чи дидейрин къвалахар Гъар са касдиз хуьхъ масан.

СПОРТ

Чемпион тебрикна

Сулейман-Стальский райондин дзю-додин ва самбодин ДЮСШ-дин тербиячяр тир Тимур Алиева, Мансур Асварова, Шихагъмед Мирзешерифова, Эдгар Насрулаева ва Имам Юсупова греппингдай киле феи Россиядин чемпионатда гъалибвилер къачуна ва «Россиядин спортдин мастер» лагъай тгъар къачуна.

И йикъара райондин Къил Нариман Абдулмуталибова чемпионар къабулна, абуруз агалкъунар мубаракна ва абуруз райондин Къилин патай Чухсагъулдин чарар вахкана.

Чухсагъулдин чарчиз Россиядин чемпионар тербияламишай ДЮСШ-дин тренер-преподаватель Камил Абдурагъмановни лайихлу хъана.

Хазран Къасумов

Шикилда: Н. Абдулмуталибова Чухсагъулдин чарар вахкъузвайла.

Мини-футболдай турнир

Чи, Эминхуьруьн юкъван школада классрин командаларин арада мини-футболдай турнир киле фена. Ана 5-7 ва 8-11-классрин 12 командала иштиракна. Турнир къызгъиндаказ киле фена. 5-7-классрин командаларин арада 1, 2 ва 3-чкяяр, талукъ тирвал, 7-«б», 6-«а», 5-«б» классрин командалари, 8-11-классрин командаларин арада 11, 9-«а» ва 9-«б» классрин командалари къуна. Приздин чкяяр къур командалариз акъажунрин къилин судья Р. Рамазановадин, секретарь Ш. Мурадагъаеван ва Эминхуьруьн юкъван школадин директор Р. Османован къулар алай грамотаяр, и командаларик кваз къугъвай 32 жаван футболдистдиз медалар гана.

Камил Къасумов, 6-классдин ученик.

Хайи члалакай

Алатай асирдин эхирра са бязи инсанри вучиз ятлани, хайи члалалди рахан тийиз акалтзавай неси хайи члалакай магърумарзавай гъаф дуьшуьшар хъана.

Гъаниз килигна, 1999-йисан ноябрдин вацра ЮНЕСКО-дин къарардалди гъар йисан 21-февраль дуьньядин халкъарин дидед чларин югъ яз малумарна.

Эхиримжи йисара гъаф шаирри, арифдарри, райондин киле авай векилри дидед члал хуьниз къевелай эвер гузва. Чи райондин вири школайра, аялрин бахчайра, идарайра лезги члалаз талукъарнавай гъаф мярекатар тухузва.

Лезги члалаз талукъарнавай мярекат Къасумхуьруьн 1-нумрадин юкъван школадан тухвана. А мярекат и школадин гъевечи классрин муаллим Меликова Индианади гъазурна ва киле тухвана. Ана 3-классрин аялри лезги члалакай ва Стал Сулейманан шиирар къелна ва манияр лагъана.

Гуьгъуьнлай анал и школадин директордин заместитель Селимова Саимат Мегъамедовна ва гъевечи классрин завуч Агъарзаева Нинехалум Шихбабаевна рахана ва аялриз ихътин мярекатдай чухсагъул малумарна.

Чи корр.

«Сулейман-Стальский район» муниципальный райондин администрациядин работниркин коллективди ва райондин Собранидин депутатри **иран вах** кечмиш хъунихъ галаз алакьалу яз Муталибов Тельманаз, адан хизандиз ва мукъва-къилийриз башсагъулгъвал гузва.

«Сулейман-Стальский район» муниципальный райондин администрациядин работниркин коллективди ва райондин Собранидин депутатри играми хтул **Бахтина** кечмиш хъунихъ галаз алакьалу яз Саидгъасанов Сажидиназ, адан хизандиз ва мукъва-къилийриз башсагъулгъвал гузва.

«Сулейман-Стальский район» муниципальный райондин «Информационное агентство» МБУ-дин коллективди Ханмегамедов Жабир кечмиш хъунихъ галаз алакьалу яз адан хизандиз ва мукъва-къилийриз башсагъулгъвал гузва.

«КЮРИНСКИЕ ИЗВЕСТИЯ»

(на лезгинском языке)

Тешкилатчи: Сулейман-Стальский райондин администрация

Къилин редактор А. М. Мирзалиева

Редакциядин ва издателдин адрес: 368760, Къасумхуьр,

Стал Мусаибан куьче, 3. Телефон: 3-41-65

Печатдин къвал

Газетдин электронный почта kizvestiya86@mail.ru

Газета зарегистрирована Южным окружным межрегиональным территориальным управлением по делам печати, телерадиовещания и средств массовых коммуникаций, регистрационный номер ПИ №10-4325 от 28.01.2002г.

Редакциядин макъсалайрин авторрин фикрар сад тахъун мумкин я. Макъсалайрин, абур гъизвай делилрин дуьзвилдин патакъай жаваб авторри чин гуда. Макъсалайри рецензияр гузваз ва абур элкъвена вахъузвач. Чап ийиз вахъудай вахт 15:00. Чап ийиз вахкана 10:30 Газетдин индексар: 63323; Зур йисан – 51369 Газет йиса 52 сеферда акъатзава. Гъ – И лишандик къай материалар гъакъдихъ чапвавайбур я. 12+ - Икъван яшар хъанвайбур келерай. Газет ООО «Типография-М» типографияда чапна, 368600, Дербент шегъер, С. Къурбанован куьче, 25. Тираж 1550. Зак. №